

Ramar för utgiftsområdena 8 och 10–12

Till finansutskottet

Finansutskottet beslutade den 29 september 2011 att ge övriga utskott tillfälle att yttra sig över proposition 2011/12:1 Budgetpropositionen för 2012 om den ekonomiska politiken och förslag till statens budget för 2012, finansplan och skattefrågor m.m. samt de motioner som kan komma att väckas med anledning av propositionen i de delar som berör respektive utskotts beredningsområde.

De delar av propositionen som utskottet yttrar sig över är regeringens förslag till dels fördelning av statsbudgetens utgifter på utgiftsområdena 8, 10, 11 och 12, dels beräkning av utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten och av statsbudgetens inkomster i de delar som avser utskottets beredningsområde samt lagförslagen 3.13, 3.17 och 3.18.

Utskottet yttrar sig vidare över motsvarande delar i partimotionerna

2011/12:Fi240 (S) yrkandena 3–5, 17 och 19,

2011/12:Fi241 (MP) yrkandena 3, 4, 6, 7 och 11,

2011/12:Fi242 (SD) yrkandena 4–6 och 9 och

2011/12:Fi243 (V) yrkandena 3–5.

Utskottet föreslår att finansutskottet tillstyrker regeringens proposition i nu berörda delar och avstyrker motionerna. I ärendet finns fyra avvikande meningar.

Utskottets överväganden

Utgiftsområde 8 Migration

Propositionen

För utgiftsområde 8 föreslår regeringen en utgiftsram på 9 068 miljoner kronor för 2012. I förhållande till anvisade medel för 2011 ökar utgifterna med 1 036 miljoner. Jämfört med beräkningarna i 2011 års vårproposition ökar utgifterna med 1 624 miljoner kronor.

Antalet asylsökande bedöms bli fler än vad som prognostiserades i samband med budgetpropositionen för 2011. Även antalet ansökningar om uppehållstillstånd av andra skäl bedöms öka. Därtill behöver Migrationsverket på ett par år avgöra en mängd äldre ärenden om asyl, uppehållstillstånd på grund av anknytning eller svenskt medborgarskap. Antalet inskrivna personer i Migrationsverkets mottagande bedöms också bli högre än beräknat de kommande åren.

En ramöverenskommelse mellan regeringen och Miljöpartiet föranleder ett nytt anslag inom utgiftsområdet och omfattar fyra områden: att värna asylrätten, att underlätta arbetskraftsinvandring och rörlighet över gränserna, att tillvarata och beakta migrationens utvecklingseffekter samt att fördjupa det europeiska och internationella samarbetet. Anslaget kommer under 2012 bl.a. att användas till åtgärder för att lösa problematiken med krav på fastställd identitet och godkänt pass i familjeåterföreningsfall.

Utgifterna för 2013 beräknas till 9 522 miljoner kronor, för 2014 till 9 410 miljoner kronor och för 2015 till 9 356 miljoner kronor.

Motionerna

Sverigedemokraterna

I partimotion 2011/12:Fi242 (SD), yrkande 5, föreslås en minskning av ramen för utgiftsområde 8 med 3 610 miljoner kronor för 2012 i förhållande till regeringens förslag.

Motionärerna menar att Sverige hör till de länder som i absoluta tal tar emot flest asylsökande; därför måste omfattande förändringar vidtas för att minska samhällets invandringsrelaterade kostnader. Sverigedemokraterna bedömer att de i motionen föreslagna åtgärderna minskar asyl- och anhöriginvandringen med ca 90 % och kraftigt minskar samhällskostnaderna för detta.

I yrkande 6 föreslår motionärerna att utgifterna för 2013 minskas med 6 927 miljoner, 2014 med 6 938 miljoner och 2015 med 6 938 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

Vänsterpartiet

I partimotion 2011/12:Fi243 (V), yrkande 4, föreslås en ökning av ramen för utgiftsområde 8 med 450 miljoner kronor för 2012 i förhållande till regeringens förslag. Förslaget innebär en höjning av dagersättningen till asylsökande med 30 kr/dag och att ersättningen knyts till konsumentprisindex, att en boendeersättning vid eget boende införs med 500 kr för ensamstående och 1 000 kr för sammanboende, ett minskat förvarstaggande, ökade utgifter för offentligt biträde samt ett minskat antal bevakade utresor och resor med ambulans och medföljande personal.

I yrkande 5 föreslår motionärerna att utgifterna för 2013 ökas med 450 miljoner och 2014 med 450 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har att ta ställning till dels förslaget till utgiftsram för 2012, dels förslaget till preliminär fördelning av utgifterna för 2013, 2014 och 2015. Förslagen framgår av tabellen nedan.

Beloppen anges i miljoner kronor

År	Regeringen	S	MP	SD	V
2012	9 068	±0	±0	-3 610	+450
2013	9 522	±0	±0	-6 927	+450
2014	9 410	±0	±0	-6 938	+450
2015	9 356	±0		-6 938	

Utskottet anser att Sverige ska ha en human asylpolitik och vara en fristad för den som flyr undan förföljelse och förtryck. Särskild hänsyn ska tas till barns bästa. Sverige erbjuder skydd i större utsträckning än vad internationella överenskommelser kräver. Denna politik har ett starkt stöd i riksdagen. Sverige är ett land som har en tradition av öppenhet mot omvärlden. Nya influenser har berikat Sverige kulturellt, ekonomiskt och kunskapsmässigt under alla tider och gör Sverige bättre. Målet är att säkerställa en långsiktigt hållbar migrationspolitik som värnar asylrätten och som inom ramen för den reglerade invandringen underlättar rörlighet över gränser, främjar arbetskraftsinvandring, tillvaratar och beaktar migrationens utvecklingseffekter samt fördjupar det europeiska och internationella samarbetet.

Sverigedemokraterna föreslår besparingar för 2012 på utgiftsområde 8 med drygt 3,6 miljarder kronor och med drygt 6,9 miljarder kronor per år för 2013–2015. Utskottet avfärdar Sverigedemokraternas förslag till åtgärder för att kraftigt minska asyl- och anhöriginvandringen och avfärdar därför också förslaget om en kraftigt reducerad ram för utgiftsområdet. Förslaget innebär sammantaget mer än en halvering av anslagen inom utgiftsområdet, vilket i praktiken skulle omöjliggöra för Migrationsverket att bedriva sin verksamhet på ett rättssäkert sätt och i överensstämmelse med folkrättsliga konventioner såsom FN:s flyktingkonvention, FN:s tortyrkon-

vention och FN:s barnkonvention. SD:s förslag till anhöriginvandring är dessutom orimligt eftersom det i praktiken förhindrar att barn återförenas med sina föräldrar.

Det är utskottets mening att asylsystemet för att vara långsiktigt hållbart ska baseras på en rättssäker asylprocess som har ett tydligt slut. De personer som beviljas uppehållstillstånd ska så snabbt som möjligt kunna påbörja etableringsprocessen i Sverige medan de personer som fått ett slutligt avvísings- eller utvisningsbeslut är skyldiga att lämna landet. Fler avgjorda asylansökningsärenden har medfört fler återvändandebeslut. Beslut om förvar fattas exempelvis om det föreligger risk för att en person kommer att hålla sig undan och därigenom äventyrar att ett beslut om avvísning eller utvisning ska kunna genomföras. Förvarsutredningen lämnade sitt slutbetänkande Förvar (SOU 2011:17) till regeringen i början av 2011. Betänkandet har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Vidare har enligt 18 kap. utlänningslagen en utlännings rätt till offentligt biträde i avvísings- och utvisningsärenden och vid verkställighet av beslut i sådana ärenden. Utskottet föreslår inte någon ändring av ramen med anledning av Vänsterpartiets förslag om minskat förvarstaggande, ökade utgifter för offentligt biträde eller minskade utgifter för avvisades och utvisades utresor.

Utskottet föreslår inte heller någon ändring av ramen för en generell höjning av dagersättningen till asylsökande.

Bostadsersättning vid eget boende ges sedan den 1 mars 2005 i särskilda fall. I utskottets betänkande 2004/05:SfU7 anfördes en rad skäl till att avskaffa bostadsersättning för eget boende i övriga fall. Utskottet har i denna fråga inte ändrat ståndpunkt.

Utskottet föreslår att finansutskottet tillstyrker regeringens förslag om dels ramen för utgiftsområdet för 2012, dels preliminär fördelning av utgifterna för 2013, 2014 och 2015. Därmed bör finansutskottet avstyrka partimotion 2011/12:Fi242 (SD) yrkandena 5 och 6 samt partimotion 2011/12:Fi243 (V) yrkandena 4 och 5.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Propositionen

För utgiftsområde 10 föreslår regeringen en utgiftsram på 93 353 miljoner kronor för 2012. Utgifterna under utgiftsområdet bedöms bli 1,9 miljarder kronor högre än de medel som anvisades ursprungligen. Det är främst utgifterna för anslaget 1:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m. som bedöms bli högre. Orsakerna till detta är bl.a. högre volymer i sjukpenningen till följd av ett ökat inflöde och att sjukfallen beräknas bli något längre än vad som bedömdes i budgetpropositionen för 2011. Utgifterna för anslaget 1:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m. bedöms bli 0,4 miljarder kronor större än

vad som anvisats. Revideringen av utgiftsprognosen förklaras huvudsakligen av att Försäkringskassan gjort en korrigering för felaktig redovisning av återkrav på 0,3 miljarder kronor.

Regeringen har gjort en översyn av sjukförsäkringsreformen och föreslår ett antal justeringar i syfte att sjukförsäkringen ska fungera som avsett. Det innebär bl.a. att en försäkrad som haft tidsbegränsad sjukersättning och som saknar eller har en låg sjukpenninggrundande inkomst, vid fortsatt nedsatt arbetsförmåga till följd av sjukdom, ska kunna få sjuk- eller rehabiliteringspenning i särskilda fall. Regeringen föreslår även att dessa personer ska få ett boendetillägg. Boendetillägget ska också kunna lämnas under tid i arbetslivsintroduktion. Vidare införs en regel som gör det möjligt för Försäkringskassan att bevilja sjukpenning på fortsättningsnivån för fler än 550 dagar om det på grund av den försäkrades sjukdom skulle framstå som oskäligt att inte göra så. Regeringen föreslår att anslaget Sjukpenning och rehabilitering m.m. ökas med 408 miljoner kronor 2012.

Riksdagen har gjort ett tillkännagivande om att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag som innebär att arbetsförmågan efter dag 180 i sjukperioden ska prövas i enlighet med den formulering av arbetsmarknadsbegreppet som gällde före den 1 juli 2008. I budgetpropositionen anges att regeringen delar riksdagens uppfattning att det är viktigt att stärka rättssäkerheten vid de många gånger svåra prövningar som görs inom sjukförsäkringen. Regeringens sammantagna bedömning är dock att frågan om ett eventuellt byte av arbetsmarknadsbegrepp kräver ytterligare beredning, bl.a. på grund av att det är oklart i vilken grad en återgång till de tidigare gällande reglerna skulle säkerställa riksdagens intentioner att stärka rättssäkerheten. Regeringen avser därför att ge Försäkringskassan i uppdrag att, inom ramen för det pågående arbetet med att utveckla metoder och verktyg för bedömning av arbetsförmågan, även utreda vilken betydelse det skulle få att ändra begreppet "reguljär arbetsmarknad" till begreppet "normalt förekommande arbete" och om en regelförändring i slutänden skulle kunna påverka rätten till sjukpenning. Försäkringskassan väntas återrapportera resultatet av uppdraget senast den 5 mars 2012.

Tidiga och aktiva rehabiliteringsinsatser är viktiga för en väl fungerande sjukskrivningsprocess. Regeringen föreslår därför att 500 miljoner kronor satsas på att den försäkrade tidigare och mer systematiskt ska erbjudas rehabiliteringsinsatser i samverkan mellan Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och hälso- och sjukvården. Förslaget innebär också att medel avsätts för att stärka kompetensen och metoderna inom Försäkringskassan. Regeringen föreslår att det nya anslaget Bidrag för sjukskrivningsprocessen tillförs nya medel om 200 miljoner kronor 2012 och att anslaget Försäkringskassan ökas med 50 miljoner kronor 2012.

Till följd av regeringens familjepolitiska reform, som träder i kraft 2012, och för regeländringar inom bostadsbidraget föreslår regeringen att anslaget Försäkringskassan ökas med 52 miljoner kronor 2012. I avvaktan på en långsiktig lösning för hur medborgarnas behov av service och tjäns-

ter ska säkerställas ska kassan avvakta med att verkställa avvecklandet av den servicesamverkan som sker vid servicekontor och serviceplatser. Regeringen beräknar därmed att anslaget ökas med 190 miljoner kronor 2013.

Den preliminära fördelningen av utgifterna för 2013–2015 beräknas till 89 447, 86 790 och 85 220 miljoner kronor.

Motionerna

Socialdemokraterna

I partimotion 2011/12:Fi240 (S) yrkandena 4 och 5 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en ökning av utgiftsramen för 2012 med 1 283 miljoner kronor och för åren 2013–2015 en ökning med 1 600, 1 800 respektive 2 100 miljoner kronor.

Arbetslinjen ligger till grund för sjukförsäkringen och utgångspunkten måste vara att alla människor har rätt, men också skyldighet, att efter sin förmåga bidra till arbetslivet. De dogmatiska tidsgränserna, som regeringen kallar rehabiliteringskedjan, är i själva verket en utsorteringskedja. Alternativet är en sjukförsäkring som både ger ekonomisk trygghet och samtidigt erbjuder rehabilitering som ger reella möjligheter att återkomma i arbete. Ytterligare 200 miljoner kronor satsas nästa år för att fler ska få tillgång till rehabilitering som hjälper dem tillbaka till jobb. Prövningen av arbetsförmågan i samband med att en person varit sjukskriven i 180 dagar sker i dag mot en i det närmaste fiktiv arbetsmarknad. Prövningen av arbetsförmågan bör återgå till tidigare gällande regler, något som också riksdagen gett regeringen till känna. Det är inte acceptabelt att regeringen i budgetpropositionen endast anger att frågan ska utredas. Den bortre tidsgränsen i sjukpenningen bör tas bort och ersättningen ska vara 80 % under hela sjukdomsperioden. För att de allra flesta verkligen ska få ut 80 % av sin inkomst i ersättning vid sjukdom föreslås en höjning av taket i sjukpenningen. På sikt bör taket vara 10 prisbasbelopp. I ett första steg föreslås att taket höjs till 8 prisbasbelopp 2012 och 8,5 prisbasbelopp 2013.

Miljöpartiet de gröna

I partimotion 2011/12:Fi241 (MP) yrkandena 4 och 6 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en ökning av utgiftsramen för 2012 med 2 997 miljoner kronor och för åren 2013–2014 en ökning med 3 339 respektive 3 532 miljoner kronor.

Sjukförsäkringen ska vara en försäkring som försäkrar även vid långvarig sjukdom. Den bortre gränsen i sjukpenningen bör slopas helt och ersättningsnivån höjas till 80 % av tidigare inkomst under hela sjukskrivningstiden. Vidare bör den stelbenta prövningen av arbetsförmågan mot hela den reguljära arbetsmarknaden efter 180 dagar tas bort. För att nå dem med lägst inkomster eller som helt saknat inkomster före sjukskrivning bör en grundersättning eller ett ”golv” införas i sjukförsäkringen, motsvarande den i arbetslöshetsförsäkringen på 229 kr per dag, räknat på

sju dagars ersättning. Sammantaget satsas över en miljard på förbättringar i sjukförsäkringen. Vidare avsätts 2,1 miljarder kronor 2012 för ett slopat sjuklöneansvar för företag med upp till tio anställda.

Personer med sjukersättning bör få höjt bostadstillägg som täcker 94 % av boendekostnaden. För detta avsätts 47 miljoner kronor 2012. För att uppnå förbättrad tillgänglighet och service samt för att kompensera för sjuklönereformen föreslås att Försäkringskassan tilldelas ytterligare 50 miljoner kronor för 2012, 210 miljoner kronor för 2013 och 350 miljoner kronor för 2014.

Sverigedemokraterna

I partimotion 2011/12:Fi242 (SD) yrkandena 5 och 6 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en ökning av utgiftsramen för 2012 med 500 miljoner kronor och för åren 2013–2015 en ökning med 550, 600 respektive 650 miljoner kronor.

Sjukpenningen bör höjas i paritet med partiets förslag till höjning av a-kassan. Försäkringskassan tillförs mer resurser för att öka rättssäkerheten och för att utöva fler kontroller. Vid sidan av dessa förändringar bör en mer långsiktig utvärdering av det nya systemets effekter avvaktas innan förslag till nya och mer djupgående reformer på området läggs fram.

Vänsterpartiet

I partimotion 2011/12:Fi243 (V) yrkandena 4 och 5 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en ökning av utgiftsramen för 2012 med 2 540 miljoner kronor och för åren 2013–2014 en ökning med 2 490 respektive 3 030 miljoner kronor.

Sjukpenningens bortre tidsgräns bör avskaffas och sjukpenning utges så länge den försäkrade inte har återfått arbetsförmågan. Prövningen av arbetsförmågan vid 180 dagar bör ändras i enlighet med riksdagens beslut, dvs. senast fr.o.m. den 1 januari 2012 ska den ske mot ”normalt förekommande arbeten”. Sjukpenningen bör vara 80 % under hela sjukpenningperioden. Sjukpenningnivån höjs genom att beräkningen av ersättningsnivån ändras så att den utgår från hela den sjukpenninggrundade inkomsten när sjukpenningens storlek fastställs (SGI ska inte multipliceras med 0,97). Sjukförsäkringens tak höjs till 8 prisbasbelopp 2012 och sedan till 9 prisbasbelopp 2014. Sammantaget föreslås en ökning av anslaget 1:1 med 1 710 miljoner kronor 2012 jämfört med regeringens förslag. Bostadstillägget bör höjas med 170 kr för personer med sjuk- och aktivitetsersättning enligt samma modell som regeringen i budgetpropositionen föreslår ska gälla för ålderspensionärer. Detta medför en ökning av anslaget med 200 miljoner kronor. Vidare bör ersättningsnivån i sjuk- och aktivitetsersättningen höjas från 64 till 67 %. För detta avsätts 1 500 miljoner kronor, vilket motsvarar 900 miljoner kronor efter reglering mot kommuner och ålderspensionssystem. Anslaget för bidrag för arbetet med sjukskrivningar inom hälso- och sjukvården minskas med 1 000 miljoner kronor 2012. För att bygga upp

kunskapen om rehabiliteringens effekter införs ett rehabiliteringsregister. För detta avsätts 5 miljoner kronor 2012. Försäkringskassans anslag bör höjas med sammanlagt 125 miljoner kronor 2012 för att möta tidigare besparingskrav och rädda servicekontoren.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har att ta ställning till dels förslag till utgiftsram för 2012, dels förslag till preliminär fördelning av utgifterna för 2013, 2014 och 2015. Förslagen framgår av tabellen nedan.

Beloppen anges i miljoner kronor

År	Regeringen	S	MP	SD	V
2012	93 353	+1 283	+2 997	+500	+2 540
2013	89 447	+1 600	+3 339	+550	+2 490
2014	86 790	+1 800	+3 532	+600	+3 030
2015	85 220	+2 100		+650	

Av budgetpropositionen framgår att antalet sjukpenningdagar minskade under åren 2003–2006 medan antalet personer med sjuk- och aktivitetsersättning fortsatte att öka. Sedan 2007 minskar volymerna i båda systemen. Regeringen gör bedömningen att antalet sjukpenningdagar planar ut under de kommande åren men att nedgången i antalet personer med sjuk- och aktivitetsersättning fortsätter under hela prognosperioden.

En av de viktigaste frågorna för regeringen när den tillträdde i oktober 2006 var att minska det omfattande utanförskapet från arbetsmarknaden, som till stor del bestod av sjukfrånvaro och drabbade inte minst unga och kvinnor. Starkt bidragande till denna utveckling var en passiv sjukskrivningsprocess. Syftet med sjukförsäkringsreformen är att genom tidiga och aktiva insatser säkerställa att den sjukskrivnes arbetsförmåga tas till vara i så stor utsträckning och i ett så tidigt skede som möjligt. Sjukfrånvaron minskar nu och närmar sig en låg och stabil nivå. Sjukskrivningsprocessen präglas också i allt större utsträckning av tidiga och aktiva insatser, och betydligt färre människor lämnar arbetsmarknaden genom s.k. förtidspensionering än tidigare. Utskottet delar regeringens bedömning att sjukförsäkringsreformen har haft stor betydelse för den minskade sjukfrånvaron.

Försäkringskassan, Inspektionen för socialförsäkringen samt Riksrevisionen har följt upp reformen och samtliga har bedömt att processen har blivit mer aktiv. Enligt utskottets mening är det emellertid viktigt att sjukskrivningsprocessen utvecklas ytterligare. Det finns behov av att än mer utveckla formerna för tidiga och aktiva insatser för att människor snabbare ska kunna återgå i arbete. Dessutom behöver förutsättningarna för fler människor att kunna delta i arbetslivet förbättras.

Utskottet anser således i likhet med regeringen att en viktig uppgift framöver är att stärka förtroendet för sjukförsäkringen och säkerställa att den upplevs som trygg och legitim. I budgetpropositionen lägger regeringen fram förslag till förbättringar som syftar till att ytterligare stärka förutsätt-

ningarna för en väl fungerande sjukförsäkring. Bland annat föreslås ökade resurser för tidiga och individuella rehabiliteringsinsatser. Vidare anser regeringen att erfarenheterna från sjukskrivningsmiljarden har varit positiva och avser att fortsätta arbetet med att ytterligare effektivisera sjukskrivningsprocessen för att upprätthålla de goda resultat som hittills uppnåtts. Mot den bakgrunden har regeringen målsättningen att under 2011 sluta en ny överenskommelse mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting om den s.k. sjukskrivningsmiljarden.

I budgetpropositionen föreslås även förbättringar som syftar till att komma till rätta med icke avsedda effekter av sjukförsäkringsreformen. Bland annat ska Försäkringskassan kunna bevilja sjukpenning på fortsättningsnivån för fler än 550 dagar om det på grund av den försäkrades sjukdom skulle framstå som oskäligt att inte göra så. Vidare ska personer som lämnar den tidsbegränsade sjukersättningen, och som saknar eller har en låg sjukpenninggrundande inkomst, kunna beviljas sjuk- eller rehabiliteringspenning i särskilda fall samt ett boendetillägg om deras arbetsförmåga är fortsatt nedsatt till följd av sjukdom. Dessa personer får därmed en ersättning som ligger ungefär i nivå med vad de tidigare hade med tidsbegränsad sjukersättning och BTP. Utskottet kan konstatera att förslaget tillgodoser riksdagens tillkännagivande i denna del (bet. 2010/11:SfU12).

Den mycket komplexa frågan om arbetsförmågebedömningen har diskuterats och utretts tidigare, och utskottet noterar att Försäkringskassan nu får i uppdrag att utreda vilken betydelse det skulle få att ändra begreppet ”reguljär arbetsmarknad” till begreppet ”normalt förekommande arbete” och om en lagändring kan underlätta ambitionen att skapa ökad rättssäkerhet och legitimitet.

Utskottet har inga invändningar mot regeringens bedömning av utgifternas storlek 2012 eller regeringens förslag till preliminär fördelning av utgifterna för 2013–2015. Utskottet föreslår därför att finansutskottet tillstyrker dels den föreslagna ramen för utgiftsområdet för 2012, dels förslaget till preliminär fördelning av utgifterna för 2013–2015. Därmed bör finansutskottet avstyrka partimotionerna 2011/12:Fi240 (S) yrkandena 4 och 5, 2011/12:Fi241 (MP) yrkandena 4 och 6, 2011/12:Fi242 (SD) yrkandena 5 och 6 samt 2011/12:Fi243 (V) yrkandena 4 och 5.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Propositionen

Utgiftsområde 11 delas in i två områden: dels Ersättning vid ålderdom där garantipension, bostadstillägg till pensionärer och äldre försörjningsstöd ingår, dels Ersättning vid dödsfall som omfattar efterlevandepension till vuxna, dvs. omställningspension, änkepension, särskild efterlevandepension och garantipension till dessa förmåner. Även Pensionsmyndigheten, som inrättades den 1 januari 2010, ingår i utgiftsområdet.

I propositionen föreslås en utgiftsram på ca 41 060 miljoner kronor för budgetåret 2012.

I förhållande till de anvisade medlen för 2011 ökar utgifterna 2012 med 317 miljoner kronor. I förhållande till beräkningarna i 2011 års vårproposition ökar utgifterna med 547 miljoner kronor. Att utgifterna ökar förklaras enligt regeringen framför allt av förslag om höjt bostadstillägg, särskilt bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd. Den preliminära fördelningen av utgifterna för 2013, 2014 och 2015 beräknas till 39 859, 39 154 och 39 022 miljoner kronor.

Pensionsmyndigheten finansieras dels av anslag på statsbudgeten, dels av Allmänna Pensionsfonderna (AP-fonderna), dels av premiepensionssystemet. De två senare ingår i Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten. Av propositionen framgår bl.a. att en teknisk justering av anslaget föreslås bli genomfört eftersom de besparingar som i budgetpropositionen för 2011 beräknades bli genomförda fr.o.m. 2012 har skjutits på framtiden. Till anslaget återförs motsvarande summa som drogs ifrån i budgetpropositionen för 2011, vilket innebär att anslaget ökar med 30 miljoner kronor per år fr.o.m. 2012.

Regeringen föreslår en särskild satsning på dem som har små ekonomiska marginaler efter att bostadskostnaden är betald. Alla personer som har bostadstillägg för pensionärer ska få ett höjt bostadstillägg med 170 kr per månad. Motsvarande förbättring görs för personer som får särskilt bostadstillägg eller äldreförsörjningsstöd. Beloppet gäller per person och ska tillämpas fr.o.m. den 1 januari 2012. Till följd av detta föreslås en ökning av anslaget Bostadstillägg till pensionärer med 500 miljoner kronor 2012, 2013, 2014 och 2015.

Motion

Vänsterpartiet

I partimotion 2011/12:Fi243 (V) yrkandena 4 och 5 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en ökning av utgiftsramen för 2012 med 2 300 miljoner kronor. Även för åren 2013 och 2014 föreslås en ökning av utgiftsramen med 2 000 och 1 800 miljoner kronor respektive år. Motionärerna föreslår en höjning av garantipensionen med 150 kr i månaden fr.o.m. 2012 till en kostnad av 1 200 miljoner kronor för 2012. Tillsammans med Vänsterpartiets skatteförslag ger det en positiv skillnad för de pensionärer som har lägst inkomst. Vidare föreslår motionärerna att beräkningsgrunden för de pensionärer som fick en konkret sänkning av sin pension under 1990-talet ska återställas. Det innebär en uppräknings av tilläggspensionen för dessa pensionärer med ca 6 %. Kostnaden för detta beräknas till 1 400 miljoner kronor för 2012. De bägge förslagen får till följd effekt att anslaget Bostadstillägg för pensionärer minskas med 300 miljoner kronor eftersom färre personer blir i behov av bostadstillägg.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har att ta ställning till dels förslag till utgiftsram för 2012, dels förslag till preliminär fördelning av utgifterna för 2013, 2014 och 2015.

Förslagen framgår av tabellen nedan.

Beloppen anges i miljoner kronor

År	Regeringen	S	MP	SD	V
2012	41 060	±0	±0	±0	+2 300
2013	39 859	±0	±0	±0	+2 000
2014	39 154	±0	±0	±0	+1 800
2015	39 022	±0		±0	

Utskottet föreslår att finansutskottet tillstyrker regeringens förslag om dels ramen för utgiftsområdet för 2012, dels preliminär fördelning av utgifterna för 2013–2015. Därmed bör finansutskottet avstyrka motion 2011/12:Fi243 (V) yrkandena 4 och 5.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Propositionen

Inom utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn finns tre typer av förmåner:

- *Generella bidrag*: Allmänna barnbidrag och bidrag till kostnader för internationella adoptioner.
- *Försäkring*: Föräldraförsäkring, barnpension och efterlevandestöd till barn och pensionsrätt för barnår.
- *Behovsprövade bidrag*: Bostadsbidrag, underhållsstöd och vårdbidrag för funktionshindrade barn.

Målet för utgiftsområdet är att den ekonomiska familjepolitiken ska bidra till förbättrade förutsättningar för en god ekonomisk levnadsstandard samt ökad valfrihet och stärkt makt över den egna livssituationen för alla barnfamiljer.

Den 1 juli 2008 infördes en jämställdhetsbonus för att ge föräldrar bättre ekonomiska möjligheter och incitament att fördela föräldraledigheten mer jämlikt samt för att förbättra förutsättningarna för en ökad jämställdhet på arbetsmarknaden. Därefter har regeringen i propositionen Förbättringar inom familjepolitiken (prop. 2010/11:146) föreslagit att jämställdhetsbonusen, i stället för att utges som en skattereduktion, ska betalas ut i så nära anslutning till uttaget av föräldrapenning som möjligt. Mot bakgrund härav föreslår regeringen att anslaget 1:2 Föräldraförsäkring ökas med 185 miljoner kronor 2012. För 2013 beräknas anslaget ökas med 219 miljoner kronor, för 2014 med 269 miljoner kronor och för 2015 med 315 miljoner kronor.

Regeringen föreslår även vissa riktade insatser för ekonomiskt utsatta. Insatserna syftar till att förstärka berörda individers inkomster samtidigt som incitamenten till arbete inte försvagas i alltför stor utsträckning. Av nu nämnda skäl föreslår regeringen att bostadsbidraget höjs. För unga utan barn höjs den procentuella ersättningen för bostadskostnaden. För barnfamiljer sker förstärkningen dels genom en höjning av det särskilda bidraget, dels genom en sänkning av den nedre gräns för bostadskostnader vid vilken bidrag betalas ut. Till följd härav föreslås att anslaget 1:8 Bostadsbidrag ökas med 537 miljoner kronor 2012. Åren 2013–2015 beräknas anslaget öka med 520 miljoner kronor för respektive år.

När det gäller utgiftsområde 12 föreslår regeringen en utgiftsram på 76 717 miljoner kronor för 2012. I förhållande till anvisade medel för 2011 ökar utgifterna 2012 med 3 625 miljoner kronor och i förhållande till beräkningarna i 2011 års vårproposition med 183 miljoner kronor. Sistnämnda förändring förklaras dels av att utgifterna för barnbidrag och föräldraförsäkring reviderats ned på grund av en ny befolkningsprognos från SCB som visar på färre barn i åldern 0-16 år, dels av att utgifterna för jämställdhetsbonus förts till anslaget 1:2 Föräldraförsäkring och att anslaget 1:8 ökas på grund av förbättrat bostadsbidrag.

Den preliminära fördelningen av utgifterna för 2013–2015 beräknas till 78 481, 80 411 och 81 919 miljoner kronor.

Motionerna

Socialdemokraterna

I partimotion 2011/12:Fi240 (S) yrkandena 4 och 5 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en ökning av utgiftsramen för 2012 med 310 miljoner kronor och för åren 2013–2015 en ökning med 410, 510 respektive 610 miljoner kronor. För att utjämna skillnaden mellan taket i föräldrapenningen respektive den tillfälliga föräldrapenningen vill motionärerna stegvis höja taket i den tillfälliga föräldrapenningen så att det 2015 uppgår till 9,5 prisbasbelopp. För 2012 föreslår de en höjning till 8 prisbasbelopp. Vidare föreslås att underhållsstödet höjs med 100 kr per månad. Till följd av förslaget om en tillfällig skattecredit för personer med försörjningsstöd som börjar arbeta föreslås att anslaget 1:8 Bostadsbidrag höjs med 10 miljoner kronor.

Miljöpartiet de gröna

I partimotion 2011/12:Fi241 (MP) yrkandena 4 och 6 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en ökning av utgiftsramen för 2012 med 365 miljoner kronor och för åren 2013–2014 med 331 respektive 281 miljoner kronor. Motionärerna vill höja grundnivån i föräldraförsäkringen så att alla nyblivna föräldrar får en ersättning som motsvarar golvet i arbetslöshetsförsäkringen, dvs. 229 kr per dag. Vidare vill de avskaffa jämställdhetsbonusen och höja underhållsstödet med 150 kr per månad.

Sverigedemokraterna

I partimotion 2011/12:Fi242 (SD) yrkandena 5 och 6 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en ökning av utgiftsramen för 2012 med 848 miljoner kronor och för åren 2013–2015 med 998, 1 148 respektive 1 298 miljoner kronor. Motionärerna föreslår en gradvis höjning av nivån på föräldrapenningen upp till 90 % av den sjukpenninggrundande inkomsten och en höjning av taket för den tillfälliga föräldrapenningen och för graviditetspenningen. Vidare vill de höja underhållsstödet med 125 kr per månad, avskaffa jämställdhetsbonusen och höja bostadsbidraget för ensamstående föräldrar.

Vänsterpartiet

I partimotion 2011/12:Fi243 (V) yrkandena 4 och 5 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en ökning av utgiftsramen för 2012 med 4 755 miljoner kronor och för åren 2013–2014 med 4 731 respektive 5 071 miljoner kronor. Motionärerna föreslår att föräldraförsäkringen individualiseras, att taket för den tillfälliga föräldrapenningen och graviditetspenningen höjs samt att ersättningsnivåerna för alla föräldralediga återställs till 80 % av den sjukpenninggrundande inkomsten. Dessutom föreslår de att jämställdhetsbonusen avskaffas och att underhållsstödet höjs med 200 kr per månad och värdesäkras genom att knytas till prisbasbeloppet. De föreslår även en höjning av underhållsstödet med ytterligare 200 kr per månad för barn från det år de fyller 13 år. Såvitt gäller bostadsbidraget föreslås att det särskilda bidraget och umgängesbidraget höjs med 150 respektive 100 kr per månad.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har att ta ställning till såväl förslag till utgiftsram för budgetåret 2012 som förslag till preliminär fördelning av utgifterna för 2013–2015. Förslagen redovisas i tabellen nedan.

Beloppen anges i miljoner kronor

År	Regeringen	S	MP	SD	V
2012	76 717	+310	+365	+848	+4 755
2013	78 481	+410	+331	+998	+4 731
2014	80 411	+510	+281	+1 148	+5 071
2015	81 919	+610		+1 298	

Utskottet ställer sig bakom regeringens politiska inriktning vad gäller den ekonomiska familjepolitiken. Regeringens familjepolitik tar sin utgångspunkt i barnens möjlighet att utvecklas tillsammans med sina föräldrar. Målet är att skapa goda och trygga uppväxtvillkor för barn och ungdomar, uppmuntra jämställda familjer och ge alla barn samma rättigheter och samma chanser att fullt ut forma sina egna liv under uppväxten. Familjepo-

litiken ska även stärka föräldrars makt över sin livssituation och öka familjernas valfrihet samt skapa tid för både familjeliv och yrkesliv på lika villkor för både män och kvinnor.

Utskottet välkomnar att regeringen nu har föreslagit förbättringar av bostadsbidraget såväl för barnfamiljer som för hushåll utan barn. Som regeringen framhåller innebär det en ekonomisk förstärkning för dem som har de minsta ekonomiska marginalerna. Utskottet ser särskilt positivt på förslagen att höja bostadsbidraget för barnfamiljer eftersom detta kommer att gynna framför allt de ekonomiskt utsatta barnen. Däremot kan utskottet inte ställa sig bakom vare sig krav på andra förbättringar inom utgiftsområdet eller, som några partier föreslagit, ett avskaffande av jämställdhetsbonusen. Utskottet noterar att riksdagen nyligen har ställt sig bakom regeringens förslag i proposition 2010/11:146 (se bet. 2011/12:SfU4, rskr. 2011/12:15).

Utskottet har inga invändningar mot regeringens bedömning av utgifternas storlek. Utskottet föreslår därför att finansutskottet tillstyrker dels den föreslagna ramen för utgiftsområdet för 2012, dels förslaget till preliminär fördelning av utgifterna för 2013–2015. Därmed bör finansutskottet avstyrka motionerna 2011/12:Fi240 (S) yrkandena 4 och 5, 2011/12:Fi241 (MP) yrkandena 4 och 6, 2011/12:Fi242 (SD) yrkandena 5 och 6 samt 2011/12:Fi243 (V) yrkandena 4 och 5 i nu berörda delar.

Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten

Propositionen

Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten omfattar fördelningssystemet (inkomstpension och tilläggspension) och premiepensionssystemet (premiepension).

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner beräkningen av utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten för 2012. Enligt regeringen uppgår det beräknade beloppet till 238 559 miljoner kronor.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inget att invända mot regeringens förslag till beräkning av utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten för 2012.

Statsbudgetens inkomster

Allmänt

Socialavgifterna utgörs enligt socialavgiftslagen (2000:980) av arbetsgivaravgifter och egenavgifter och tas ut för att finansiera systemen för social trygghet. Dessutom tas allmän pensionsavgift och statlig ålderspensionsavgift ut för att finansiera den inkomstgrundade ålderspensionen.

Arbetsgivaravgifter betalas av arbetsgivare och andra personer på ersättning främst i form av löner, arvoden och andra skattepliktiga förmåner. Avgiftsunderlaget består av summan av de avgiftspliktiga ersättningar som har lämnats under en kalendermånad. Arbetsgivaravgifterna uppgår till 22,19 % av avgiftsunderlaget, varvid sjukförsäkringsavgiften utgör 5,02 %, föräldraförsäkringsavgiften 2,20 %, arbetsskadeavgiften 0,68 % och ålderspensionsavgiften 10,21 %.

Egenavgifter betalas av fysiska personer i första hand på överskott av näringsverksamhet i vilken den som har inkomsten har arbetat i inte oväsentlig omfattning. Egenavgifterna uppgår till 19,74 % av avgiftsunderlaget, varvid sjukförsäkringsavgiften utgör 5,11 %, föräldraförsäkringsavgiften 2,20 %, arbetsskadeavgiften 0,68 % och ålderspensionsavgiften 10,21 %.

Arbetsgivare och egenföretagare ska också enligt lagen (1994:1920) om allmän löneavgift betala allmän löneavgift med 9,23 % av avgiftsunderlaget. När det gäller personer som vid årets ingång fyllt 65 år ska endast arbetsgivar- och egenavgifter i form av ålderspensionsavgift betalas. Någon allmän löneavgift tas inte ut på ersättningar till denna grupp. Inte heller tas avgifter ut på inkomster till personer som är födda 1937 eller tidigare.

Allmän pensionsavgift utgör 7 % av avgiftsunderlaget och betalas av den som har inkomst av anställning eller annat förvärsarbete (betalas dock inte av den som är född 1937 eller tidigare). Avgiften finansierar inkomstpension och tilläggspension och är avdragsgill vid taxeringen.

För företagandet i stödområde finns en regional stimulans, som är utformad så att den rymms inom ramen för det s.k. försumbara stödet enligt EU-regler. Stimulans medges i form av nedsättning av socialavgifterna med 10 %, dock högst 7 100 kr per månad på arbetsgivaravgiften och 18 000 kr per år på egenavgiften. Stödet gäller inte för kommuner, landsting, statliga myndigheter, statliga affärsdrivande verk eller registrerade trossamfund. Stödet gäller heller inte för jordbruk och fiskeri-, transport- och vattenbruksverksamhet.

Den 1 juli 2007 sänktes det samlade uttaget av arbetsgivar- och egenavgifter liksom den allmänna löneavgiften för personer som fyllt 18 men inte 25 år. Nedsättningen innebar att avgifterna, med undantag för ålderspensionsavgiften, halverades. Den 1 januari 2009 utvidgades åldersgruppen till

att omfatta alla som vid årets ingång inte fyllt 26 år samtidigt som avgifterna sänktes ytterligare. De nya lägre avgifterna omfattar numera hela ålderspensionsavgiften men endast en fjärdedel av de övriga avgifterna.

Från och med den 1 januari 2009 sänktes det sammanlagda uttaget av socialavgifter och allmän löneavgift med 1 procentenhet.

Vid beräkningen av egenavgifter för enskilda näringsidkare och fysiska personer som är delägare i handelsbolag kan avdrag göras med 5 % av avgiftsunderlaget för inkomst av aktiv näringsverksamhet, dock högst med 10 000 kr per år. Som förutsättning för avdraget gäller att avgiftsunderlaget överstiger 40 000 kr och att den avgiftsskyldige vid årets ingång har fyllt 26 men inte 65 år samt att avdraget uppfyller villkoren enligt kommissionens regelverk för stöd av mindre betydelse. De nya bestämmelserna trädde i kraft den 1 juli 2010 och tillämpas på inkomster som uppstår efter den 31 december 2009.

Socialavgifter i form av egenavgifter fastställs först vid den avgiftsskyldiges taxering. Detta innebär att fördelningen av bl.a. ålderspensionsavgiften sker med fördröjning, vilket får till följd att pensionssystemet går miste om avkastning på avgiften. Det finns därför en reglering i 12 § lagen (2000:981) om fördelning av socialavgifter, som medger att överföring av ålderspensionsavgiften sker i förskott till Försäkringskassan. Den procentsats utifrån vilken förskottsbeloppet ska beräknas uppgår till 8,6 %.

Propositionen

I budgetpropositionen föreslås att riksdagen godkänner beräkningen av statsbudgetens inkomster för 2012. Inkomsten till statsbudgeten av socialavgifter och löneskatter men efter avdrag för bl.a. nedsättningar av socialavgifter beräknas uppgå till ca 425 miljarder kronor.

Som en följd av att utgiftsnivåerna har ändrats föreslår regeringen att föräldraförsäkringsavgiften i arbetsgivaravgifterna och i egenavgifterna höjs till 2,60 % och att arbetsskadeavgiften i arbetsgivaravgifterna och i egenavgifterna sänks till 0,30 % av avgiftsunderlaget.

Eftersom justeringen av avgifterna ska göras inom ramen för ett i princip oförändrat avgiftsuttag föreslås den allmänna löneavgiften sänkas till 9,21 %.

Den procentsats utifrån vilken förskottet av egenavgifterna beräknas har under ett antal år varit för låg i förhållande till det belopp som slutligen fastställts. Att förskottsbeloppet är för lågt får till följd att pensionssystemet går miste om avkastning på det belopp som överförs med fördröjning. Procentsatsen föreslås därför höjas från 8,6 % till 10,3 %.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2012.

Motionerna

Socialdemokraterna

I partimotion 2011/12:Fi240 (S) begärs i yrkande 3 att riksdagen godkänner beräkningen av statsbudgetens inkomster för 2012. Motionärerna föreslår sänkt arbetsgivaravgift från 2012 med 3 % på lönesummor upp till 900 000 kr och framhåller att de små och medelstora företagen står för nästan hela nettotillskottet av nya jobb i ekonomin. Att få dessa företag att växa och anställa är helt centralt. Nettokostnaden för reformen beräknas till 3 miljarder kronor. Vidare föreslås att den nuvarande generella nedsättningen av arbetsgivaravgifter för unga ska slopas. Denna nedsättning innebär dödviktsförluster och resultatet är få, om ens några, sysselsättningseffekter. I motionens yrkanden 17 och 19 begärs tillkännagivanden om förslagen.

Miljöpartiet de gröna

I partimotion 2011/12:Fi241 (MP) begärs i yrkande 3 att riksdagen godkänner beräkningen av statsbudgetens inkomster för 2012. Motionärerna anser bl.a. att den nuvarande nedsättningen av socialavgifter för unga är en ineffektiv nedsättning som bör slopas. I motionens yrkande 7 begärs ett tillkännagivande om sänkt arbetsgivaravgift för småföretag och sänkta egenavgifter. Motionärerna anför att det är i småföretagen som de flesta nya jobben sannolikt kommer i framtiden. Sveriges företagare anser att den höga arbetsgivaravgiften är ett av de största hindren för att nyanställa. Därför föreslås att arbetsgivaravgiften sänks med 10 procentenheter på en lönesumma upp till maximalt ca 830 000 kr. En motsvarande nedsättning av egenavgiften görs för egenföretagare. Förslaget gynnar alla företag, oavsett storlek, men har en utformning som särskilt underlättar för de mindre företagen. För ett företag kan förslaget innebära sänkta kostnader med upp till 83 000 kr per år. Kostnaden för reformen beräknas till ca 12 miljarder kronor. I motionens yrkande 11 begärs ett tillkännagivande om slopad arbetsgivaravgift för unga arbetslösa. Arbetsgivaravgiften, förutom pensionsavgiften, ska avskaffas helt under ett år för företag som anställer unga arbetslösa mellan 18 och 25 år. Kostnaden för reformen beräknas till 750 miljoner kronor. Denna reform är betydligt mer träffsäker än regeringens nuvarande ineffektiva halverade arbetsgivaravgift för unga, som således gäller även dem som inte har några problem med att komma i arbete.

Sverigedemokraterna

I partimotion 2011/12:Fi242 (SD) begärs i yrkande 3 att riksdagen godkänner beräkningen av statsbudgetens inkomster för 2012. Motionärerna vill bl.a. återställa regeringens socialavgiftssänkning på 1 % och halva nedsättningen av arbetsgivaravgiften för ungdomar. Det medför ökade inkomster med 12,6 miljarder kronor. Motionärerna vill i stället satsa på småföretagande, och den modell som bedöms ge flest jobb för pengarna är införande

det av en permanent arbetsgivaravgiftsrabatt för de tio första anställda. Kostnaden för reformen beräknas till 10 miljarder kronor. I motionens yrkande 9 begärs även ett tillkännagivande om införandet av anställningsformen lärling och dess befrielse från arbetsgivaravgift. Förslaget innebär en befrielse från arbetsgivaravgiften under ett års tid för den som anställer en lärling och beräknas kosta 1,9 miljarder kronor.

Vänsterpartiet

I partimotion 2011/12:Fi243 (V) begärs i yrkande 3 att riksdagen godkänner statsbudgetens inkomster för 2012. Motionärerna framhåller bl.a. att den nuvarande nedsättningen av arbetsgivaravgiften för ungdomar bör avskaffas. Denna nedsättning är en ineffektiv åtgärd som har en mycket begränsad effekt på sysselsättningen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har vid åtskilliga tillfällen framhållit vikten av att det finns ett samband mellan socialförsäkringsförmåner och socialavgifter liksom att avgifter i möjligaste mån bör betalas för eller av den som omfattas av socialförsäkringssystemet. Regeringens förslag om förändrade nivåer i socialavgifterna ligger i linje med detta. Utskottet tillstyrker förslaget.

När det gäller ung arbetskraft genomfördes en ytterligare sänkning av avgiftsuttaget så sent som den 1 januari 2009. De sänkta socialavgifterna har ökat incitamenten för arbetsgivare att anställa ungdomar och även att behålla unga i arbete. De har således bidragit till ökad sysselsättning bland ungdomarna. Utskottet anser inte att nedsättningen ska avskaffas eller halveras och göra det dyrare att anställa unga eller behålla unga i arbete. Utskottet noterar även att den 1 januari 2009 infördes en generell nedsättning av socialavgifterna med 1 procentenhet. Vidare minskades egenavgifterna inom vissa ramar för enskilda näringsidkare och delägare i handelsbolag med 5 procentenheter med verkan på inkomster fr.o.m. den 1 januari 2010. Utskottet är inte heller berett att ställa sig bakom övriga förslag om förändringar i avgiftsuttagen.

Utskottet har inget att invända mot att den procentsats som förskottet av egenavgifterna beräknas från höjs från 8,6 % till 10,3 %.

Med det anförda anser utskottet att regeringens beräkning av statsbudgetens inkomster när det gäller socialavgifterna för 2012 bör tillstyrkas. Finansutskottet bör därmed avstyrka motionerna 2011/12:Fi240 (S) yrkandena 3, 17 och 19, 2011/12:Fi241 (MP) yrkandena 3, 7 och 11, 2011/12:Fi242 (SD) yrkandena 3 och 9 och 2011/12:Fi243 (V) yrkande 3 i berörda delar.

Stockholm den 20 oktober 2011

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Gunnar Axén

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Gunnar Axén (M), Tomas Eneroth (S), Mikael Cederbratt (M), Fredrik Lundh Sammeli (S), Lars-Arne Staxäng (M), Kurt Kvarnström (S), Ulf Nilsson (FP), Shadiye Heydari (S), Solveig Zander (C), Jasenko Omanovic (S), Gunvor G Ericson (MP), Emma Henriksson (KD), Erik Almqvist (SD), Wiwi-Anne Johansson (V), Gunilla Nordgren (M), Annelie Karlsson (S) och Eva Lohman (M).

Avvikande meningar

1. Socialdemokraterna (S)

Tomas Eneroth (S), Fredrik Lundh Sammeli (S), Kurt Kvarnström (S), Shadiye Heydari (S), Jasenko Omanovic (S) och Annelie Karlsson (S) anför:

Utgiftsområde 10

Arbetslinjen ligger till grund för sjukförsäkringen och utgångspunkten måste vara att alla människor har rätt, men också skyldighet, att efter sin förmåga bidra till arbetslivet. De dogmatiska tidsgränserna, som regeringen kallar rehabiliteringskedjan, är i själva verket en utsorteringskedja. Alternativet är en sjukförsäkring som både ger ekonomisk trygghet och samtidigt erbjuder rehabilitering som ger reella möjligheter att återkomma i arbete. Ytterligare 200 miljoner kronor bör satsas nästa år för att fler ska få tillgång till rehabilitering som hjälper dem tillbaka till jobb. Prövningen av arbetsförmågan i samband med att en person varit sjukskriven i 180 dagar sker i dag mot en i det närmaste fiktiv arbetsmarknad. Prövningen av arbetsförmågan bör återgå till tidigare gällande regler, något som också riksdagen gett regeringen till känna. Det är inte acceptabelt att regeringen i budgetpropositionen endast anger att frågan ska utredas. Den bortre tidsgränsen i sjukpenningen bör tas bort och ersättningen ska vara 80 % under hela sjukdomsperioden. För att de allra flesta verkligen ska få ut 80 % av sin inkomst i ersättning vid sjukdom föreslås en höjning av taket i sjukpenningen. På sikt bör taket vara 10 prisbasbelopp. I ett första steg föreslås att taket höjs till 8 prisbasbelopp 2012 och 8,5 prisbasbelopp 2013.

Vi anser att finansutskottet bör tillstyrka det förslag till utgiftsram för utgiftsområde 10 som redovisas för 2012–2015 i partimotion 2011/12: Fi240 (S) yrkandena 4 och 5.

Utgiftsområde 12

En solidarisk omfördelning mellan familjer som har och inte har barn är en viktig del av den generella välfärden. En utveckling där klyftor medvetet tillåts öka mellan familjer med och utan barn är orimlig. Därför bör den ekonomiska familjepolitiken ha som mål att minska skillnaden i villkoren mellan familjer med och utan barn.

För att förbättra för de barnfamiljer som har de minsta marginalerna bör underhållsstödet höjas med 100 kr per månad från 2012. Eftersom föräldraförsäkringen ska ge inkomstrygghet bör detta gälla även när föräldrarna är hemma med tillfällig föräldrapenning för att vårda ett sjukt barn. För att utjämna skillnaden mellan taket i föräldrapenningen respektive den tillfälliga föräldrapenningen bör taket i den tillfälliga föräldrapenningen stegvis höjas så att det 2015 uppgår till 9,5 prisbasbelopp. För 2012 föreslås att

taket höjs till 8 prisbasbelopp. Till följd av förslaget om en tillfällig skatte-kredit för personer med försörjningsstöd som börjar arbeta bör anslaget 1:8 Bostadsbidrag höjas med 10 miljoner kronor.

Vi anser att finansutskottet bör tillstyrka det förslag till utgiftsram för utgiftsområde 12 som redovisas för 2012–2015 i partimotion 2011/12: Fi240 (S) yrkandena 4 och 5.

Statsbudgetens inkomster

De små och medelstora företagen står för nästan hela nettotillskottet av nya jobb i ekonomin. Att få dessa företag att växa och anställa är helt centralt. Arbetsgivaravgiften bör därför från 2012 sänkas med 3 procentenheter på lönesummor upp till 900 000 kr. Nettokostnaden för reformen beräknas till 3 miljarder kronor. Vidare bör den nuvarande generella nedsättningen av arbetsgivaravgifter för unga slopas. Denna nedsättning innebär dödviktsförluster och resultatet är få, om ens några, sysselsättnings effekter.

Vi föreslår att finansutskottet tillstyrker partimotion 2011/12:Fi240 (S) yrkandena 3 i berörd del, 17 och 19.

2. Miljöpartiet de gröna (MP)

Gunvor G Ericson (MP) anför:

Utgiftsområde 10

Sjukförsäkringen ska vara en försäkring som försäkrar även vid långvarig sjukdom. Den bortre gränsen i sjukpenningen bör slopas helt och ersättningsnivån höjas till 80 % av tidigare inkomst under hela sjukskrivningstiden. Vidare bör den stelbenta prövningen av arbetsförmågan mot hela den reguljära arbetsmarknaden efter 180 dagar tas bort. För att nå dem med lägst inkomster eller som helt saknat inkomster före sjukskrivningen bör en grundersättning eller ett ”golv” införas i sjukförsäkringen, motsvarande den i arbetslöshetsförsäkringen på 229 kr per dag, räknat på sju dagars ersättning. Sammantaget satsas över en miljard på förbättringar i sjukförsäkringen. Vidare avsätts 2,1 miljarder kronor 2012 för ett slopat sjuklöneansvar för företag med upp till tio anställda. Personer med sjukersättning bör få höjt bostadstillägg som täcker 94 % av boendekostnaden. För detta avsätts 47 miljoner kronor 2012. För att uppnå förbättrad tillgänglighet och service samt för att kompensera för sjuklöneformen föreslås att Försäkringskassan tilldelas ytterligare 50 miljoner kronor för 2012, 210 miljoner kronor för 2013 och 350 miljoner kronor för 2014.

Jag anser att finansutskottet bör tillstyrka det förslag till utgiftsram för utgiftsområde 10 som redovisas för 2012–2014 i partimotion 2011/12: Fi241 (MP) yrkandena 4 och 6.

Utgiftsområde 12

Ett centralt syfte med trygghetssystemen har varit en solidarisk omfördelning mellan barnfamiljer och andra grupper och över individens livscykel. Regeringen har tagit bort den omfördelande ambitionen för familjepolitiken, vilket inte kan tolkas på annat sätt än att de inte motsätter sig ökade klyftor. Detta är inte godtagbart, varför målet måste revideras så att den ekonomiska familjepolitiken ska motverka ekonomiska orättvisor men också tydligt slå fast att även jämställdhet ingår i målet. Målsättningen för den ekonomiska familjepolitiken bör därför vara att skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan familjer med och utan barn ska minska och jämställdhet mellan könen uppmuntras inom ramen för den generella politiken.

Det behövs ett flertal åtgärder för att få till stånd en mer jämlik och jämställd fördelning i samhället. När det gäller barnfamiljerna bör grundnivån i föräldraförsäkringen höjas så att alla nyblivna föräldrar får en ersättning som motsvarar golvet i arbetslöshetsförsäkringen, dvs. 229 kr per dag. Vidare bör jämställdhetsbonusen avskaffas och underhållsstödet höjas med 150 kr per månad.

Jag anser att finansutskottet bör tillstyrka det förslag till utgiftsram för utgiftsområde 12 som redovisas för 2012–2014 i partimotion 2011/12: Fi241 (MP) yrkandena 4 och 6.

Statsbudgetens inkomster

De flesta bedömare tror att det är i småföretagen som de flesta nya jobben kommer i framtiden. Av den anledningen bör företagande uppmuntras och underlättas. Sveriges företagare anser att den höga arbetsgivaravgiften är ett av de två största hindren för att nyanställa. Arbetsgivaravgiften bör därför sänkas med 10 procentenheter på en lönesumma upp till maximalt ca 830 000 kr. En motsvarande nedsättning av egenavgiften bör göras för egenföretagare. Förslaget gynnar alla företag, oavsett storlek, men har en utformning som särskilt underlättar för de mindre företagen. För ett litet företag kan förslaget medföra sänkta kostnader med upp till 83 000 kr per år. Kostnaden för reformen beräknas till ca 12 miljarder kronor.

Arbetsgivaravgiften, förutom pensionsavgiften, bör avskaffas helt under ett år för företag som anställer unga arbetslösa mellan 18 och 25 år. Kostnaden för reformen beräknas till 750 miljoner kronor. Denna reform är betydligt mer träffsäker än regeringens nuvarande ineffektiva halverade arbetsgivaravgift för unga, som således gäller även dem som inte har några problem med att komma i arbete. Denna nedsättning bör därför slopas.

Jag föreslår att finansutskottet tillstyrker partimotion 2011/12:Fi241 (MP) yrkandena 3 i berörd del, 7 och 11.

3. Sverigedemokraterna (SD)

Erik Almqvist (SD) anför:

Utgiftsområde 8

För att kraftigt begränsa asyl- och anhöriginvandringen och de samhällskostnader som denna invandring medför behövs ett flertal regelförändringar.

Sverige var 2010 det fjärde största mottagarlandet av asylsökande i världen, i absoluta tal. Därför bör asyl endast beviljas personer av två kategorier, nämligen de som uppfyller kriterierna i FN:s flyktingkonvention (Genèvekonventionen) och ett mindre antal kvotflyktingar som erbjuds asyl enligt avtal med UNHCR. Alla uppehållstillstånd som beviljas nyttillkomna utlänningar ska vara tillfälliga.

Även när det gäller anhöriginvandringen kan konstateras att Sverige vid en internationell jämförelse har mycket generösa regler. Äkta makar och därmed jämställda personer bör därför få uppehållstillstånd endast om bägge parter är över 24 år och äktenskapet inte har ingåtts under tvång och att den härboende personen påtar sig fullt försörjningsansvar för den anhöriga under en femårsperiod.

Dessa och andra regelskärpningar beräknas minska asyl- och anhöriginvandringen med ca 90 %. De föreslagna förändringarna väntas ge full effekt på utgifterna under budgetåret 2013.

Jag anser att finansutskottet bör tillstyrka det förslag till utgiftsram för utgiftsområde 8 som redovisas för 2012–2015 i partimotion 2011/12:Fi242 (SD) yrkandena 5 och 6.

Utgiftsområde 10

Sjukpenningen bör höjas i paritet med partiets förslag till höjning av a-kassan. Försäkringskassan tillförs mer resurser för att öka rättssäkerheten och för att utöva fler kontroller. Vid sidan av dessa förändringar bör en mer långsiktig utvärdering av det nya systemets effekter avvaktas innan förslag till nya och mer djupgående reformer på området läggs fram.

Jag anser att finansutskottet bör tillstyrka det förslag till utgiftsram för utgiftsområde 10 som redovisas för 2012–2015 i partimotion 2011/12:Fi242 (SD) yrkandena 5 och 6.

Utgiftsområde 12

För att nå målet att hela samhället ska genomsyras av en mer barnvänlig atmosfär måste förutsättningarna för familjebildning förbättras. Därför bör nivån på föräldrapenningen gradvis höjas upp till 90 % av den sjukpenninggrundande inkomsten och taket för den tillfälliga föräldraförsäkringen och för graviditetspenningen höjas. Vidare bör jämställdhetsbonusen avskaffas och underhållsstödet höjas med 125 kr per månad. Även bostadsbidraget för ensamstående föräldrar bör höjas.

Jag anser att finansutskottet bör tillstyrka det förslag till utgiftsram för utgiftsområde 12 som redovisas för 2012–2015 i partimotion 2011/12:Fi242 (SD) yrkandena 5 och 6.

Statsbudgetens inkomster

Det finns tämligen starka tendenser till lönesammanpressning i samhället. Det innebär att ett förhållandevis högt lönegolv etableras, något som får till följd att de som står långt ifrån arbetsmarknaden får svårt att finna jobb. Att generellt sänka arbetsgivaravgifterna påverkar inte sysselsättningen på längre sikt i någon större utsträckning utan förskjuter normalt bara resurser från det offentliga till arbetsmarknadens aktörer. För specifika, mindre grupper som hamnat utanför arbetsmarknaden kan dock en koncentrerad sänkning av arbetsgivaravgiften ha en önskvärd effekt.

Regeringens socialavgiftssänkning på 1 procentenhet och halva nedsättningen av arbetsgivaravgiften för ungdomar bör återställas. Det medför ökade inkomster med 12,6 miljarder kronor. I stället bör satsas på småföretagande. Den modell som bedöms ge flest jobb för pengarna är införandet av en permanent arbetsgivaravgiftsrabatt för de tio första anställda. Kostnaden för reformen beräknas till 10 miljarder kronor. Vidare bör anställningsformen lärling införas. Förslaget innebär även en befrielse från arbetsgivaravgiften under ett års tid för den som anställer en lärling. Sverigedemokraterna beräknar att 50 000 lärlingsjobb med en undanträngningseffekt på 70 % kostar 1,9 miljarder kronor. Vid en undanträngningseffekt på 50 % blir satsningen helt kostnadsneutral.

Jag föreslår att finansutskottet tillstyrker partimotion 2011/12:Fi242 (SD) yrkandena 3 och 9 i berörda delar.

4. Vänsterpartiet (V)

Wiwi-Anne Johansson (V) anför:

Utgiftsområde 8

Det är nödvändigt att höja och värdesäkra dagersättningen för asylsökande och att införa en bostadsättning för asylsökande vid eget boende. Anslaget till offentliga biträden bör ökas för att svara upp mot rättssäkerhetskraven inom asylprocessen. För att värna humaniteten och rättssäkerheten i asylprocessen föreslås i stället minskningar av kostnaderna för förvarstaggande samt för avvísningar och utvisningar.

Jag anser att finansutskottet bör tillstyrka det förslag till utgiftsram för utgiftsområde 8 som redovisas för 2012–2014 i partimotion 2011/12:Fi243 (V) yrkandena 4 och 5.

Utgiftsområde 10

Sjukpenningens borte tidsgräns bör avskaffas och sjukpenning lämnas så länge den försäkrade inte har återfått arbetsförmågan. Prövningen av arbetsförmågan vid 180 dagar bör ändras i enlighet med riksdagens beslut, dvs. senast fr.o.m. den 1 januari 2012 ska den ske mot ”normalt förekommande arbeten”. Sjukpenningen bör vara 80 % under hela sjukpenningperioden. Sjukpenningnivån höjs genom att beräkningen av ersättningsnivån ändras så att den utgår från hela den sjukpenninggrundande inkomsten när sjukpenningens storlek ska fastställas (och inte multipliceras med 0,97). Sjukförsäkringens tak höjs till 8 prisbasbelopp 2012 och sedan till 9 prisbasbelopp 2014. Sammantaget föreslås en ökning av anslaget 1:1 med 1 710 miljoner kronor 2012 jämfört med regeringens förslag. Vänsterpartiet avsätter 200 miljoner kronor för att bostadstillägget ska höjas med 170 kr för personer med sjuk- och aktivitetsersättning enligt samma modell som regeringen i budgetpropositionen föreslår ska gälla för ålderspensionärer. Vidare bör ersättningsnivån i sjuk- och aktivitetsersättningen höjas från 64 till 67 %. För detta avsätts 1 500 miljoner kronor, vilket motsvarar 900 miljoner kronor efter reglering mot kommuner och ålderspensionssystem. Anslaget för bidrag för arbetet med sjukskrivningar inom hälso- och sjukvården minskas med 1 000 miljoner kronor 2012. För att bygga upp kunskapen om rehabiliteringens effekter införs ett rehabiliteringsregister. För detta avsätts 5 miljoner kronor 2012. Försäkringskassans anslag bör höjas med sammanlagt 125 miljoner kronor 2012 för att möta tidigare besparingskrav och rädda servicekontoren.

Jag anser att finansutskottet bör tillstyrka det förslag till utgiftsram för utgiftsområde 10 som redovisas för 2012–2014 i partimotion 2011/12: Fi243 (V) yrkandena 4 och 5.

Utgiftsområde 11

För att stärka pensionärernas ekonomi bör garantipensionen höjas med 150 kronor i månaden från 2012. Kostnaden beräknas till 1 200 miljoner kronor för 2012. Tillsammans med Vänsterpartiets skatteförslag ger det en positiv skillnad för de pensionärer som har lägst inkomst. Vidare bör beräkningsgrunden för de pensionärer som fick en sänkning av sin pension under 1990-talet återställas. Det innebär en uppräkningsnivå för dessa pensionärer med ca 6 %. Kostnaden beräknas till 1 400 miljoner kronor för 2012. De bägge förslagen får till följd effekt att anslaget Bostadstillägg för pensionärer minskas med 300 miljoner kronor eftersom färre personer blir i behov av bostadstillägg.

Jag anser att finansutskottet bör tillstyrka det förslag till utgiftsram för utgiftsområde 11 som redovisas för 2012–2014 i partimotion 2011/12: Fi243 (V) yrkandena 4 och 5.

Utgiftsområde 12

Föräldraförsäkringen bör individualiseras för att ge barn tillgång till båda sina föräldrar och för att bryta den ordning på arbetsmarknaden som diskriminerar kvinnor. För att stärka de ekonomiska villkoren för ensamstående med barn föreslås att underhållsstödet höjs med 200 kr per månad och värdesäkras genom att knytas till prisbasbeloppet samt att underhållsstödet höjs med ytterligare 200 kr per månad för barn från det år de fyller 13 år. Taket för den tillfälliga föräldrapenningen och graviditetspenningen bör höjas samt ersättningsnivåerna för alla föräldralediga återställas till 80 % av den sjukpenninggrundande inkomsten. Dessutom bör jämställdhetsbonusen avskaffas och att det särskilda bidraget och umgängesbidraget i bostadsbidraget höjas med 150 respektive 100 kr per månad.

Jag anser att finansutskottet bör tillstyrka det förslag till utgiftsram för utgiftsområde 12 som redovisas för 2012–2014 i partimotion 2011/12: Fi243 (V) yrkandena 4 och 5.

Statsbudgetens inkomster

Den nuvarande nedsättningen av arbetsgivaravgiften för ungdomar är en ineffektiv åtgärd som har en mycket begränsad effekt på sysselsättningen. Den bör därför avskaffas.

Jag föreslår att finansutskottet tillstyrker partimotion 2011/12:Fi243 (V) yrkande 3 i berörd del.